

Lobbyismen på frammarsch

Lobbyismen i Sverige har de senaste åren blivit vanligare och alltmer accepterad. Men vad gör en lobbyist egentligen? Och hur framgångsrika är de? Möt en av vår tids nya lobbyister.

Magnus Walan kommer ångande några minuter för sent till vår mötesplats utanför riksdagens huvudingång. Det var precis vad jag hade väntat mig. Man nästan förutsätter att någon som arbetar med lobbyism rör sig snabbt och målmedvetet mellan olika möten med en fulltecknad almanacka i portföljen och små tidsmarginaler. Men han har ingen portfölj och ingen kostym heller. Han kommer i jeans, svart jacka med en ryggsäck slängd över ena axeln.

Magnus Walan bekräftar egentligen inte alls den stereotypa bilden av en lobbyist. Han företräder fattiga människors intressen, den eventuella makt han har kommer från en opinion som har sin bas i den kristna organisationen Diakonias medlemmar. Diakonia arbetade från början med katastrofbistånd, men arbetar nu mer långsiktigt med utveckling i ett 30-tal olika länder. Stor del av arbetet sker på hemmaplan.

– Vi insåg att fattigdom inte är något som bara berör de fattiga och att många av de beslut som påverkar fattigdomen tas i den rika delen av världen, förklarar han när vi väl satt oss tillrätta på ett café i Gamla stan.

Diakonias påverkansarbete i Sverige, som han föredrar att kalla det, har fokus på rättvis handel, avskrivning av den fattiga världens skulder och mer och bättre bistånd.

Just nu är han väldigt nöjd med vad de åstadkommit. Dagen innan har riksdagen haft en debatt om varför svenskt bistånd används till skuldavskrivningar, trots att Sverige lovat FN att skuldavskrivningar inte ska finansieras av bistånd. Han är nöjd både med att de fått upp frågan på dagordningen och att olika ledamöter refererade till Diakonia flera gånger under debatten.

För Diakonias del har riksdagsdebatten föregåtts av samtal med biståndsministerns statssekreterare, samtal med andra organisationer och kyrkor, uppvaktning av de olika partierna och kontakter med media. Rapporter och underlag har tagits fram. En debattartikel har skrivits tillsammans med Röda korset. De har även arbetat med folkbildning ute i församlingarna, så att alla fått samma information och kan föra fram samma budskap.

– Lobbyism är bara en liten del av arbetet som inte får överskattas, menar Walan. Det jag gör måste alltid kombineras med en mängd andra insatser. Men för att lyckas måste man hålla reda på när rätt tillfälle ges och inte vara ute för sent.

Skillnaden mellan Diakonia och andra grupper som arbetar med lobbyism är enligt Magnus Walan att de är öppna med vad de gör och vem de pratar med.

– Vi är ingen hemlig lobby, vi favoriserar inte något parti och vi ger samma budskap till alla. Vi försöker också att vara konstruktiva, visa på alternativ istället för att bara klaga.

Är det svårt att få tillgång till politikerns och tjänstemäns tid?

– Nej, det tycker jag inte. Det är uppenbart att jag inte är där för egen vinning. Därför lyssnar de gärna och tar sig tid. Det är svårare för dem som har ett tydligt särintresse tror jag.

Diakonia har också ordnat resor för riksdagsledamöter till Palestina och Sydafrika, för att de ska få se hur biståndet fungerar i verkligheten. Några av våra nya ministrar Anders Carlgren och Nyamko Sabuni har varit med på sådana resor tidigare, berättar han.

Det demokratiska dilemman, att de som har mer resurser har större chans att påverka politiken genom lobbyism, är svårt att göra något åt tror han.

– Man kan inte förbjuda lobbyism, men det behövs en självsanering i branschen för att göra den mer öppen.

Mindre organisationer skulle också kunna påverka mer med bättre metoder.

– Det finns en övertro på pressmeddelanden och e-post. Kontakta redaktioner direkt, erbjud en bra story, ring upp politiker, uppmanar han. Det är också bra att veta hur en motion är utformad, så att man kan skriva ett bra underlag.

Diakonias påverkansarbete är lätt att försvara eftersom det har ett demokratiskt mervärde, tycker Magnus Walan.

– Den grupp vi representerar har inte någon röst i Sverige, trots att de påverkas av våra beslut. Vi ger de fattiga en röst, vi agerar för dem.

”Politikerna har ett ansvar”

Motormännen vill att politikerna ska sänka bensinskatten, Naturskyddsföreningen att de ska ta beslut som kan hejda växthuseffekten. Företaget Almega vill att de ska införa skatteavdrag för hushållsnära tjänster. ”Konkurrensen om politikernas tid är stenhård”, säger Daniel Naurin, forskare på statsvetenskapliga institutionen i Göteborg.

I Sverige hade vi förut en mer organiserad form av lobbying, där LO, SAF, LRF, Hyresgästföreningen och andra stora grupper satt med i olika utredningar och tillfrågades vid viktiga beslut som kunde påverka deras medlemmar. Nu finns det fler aktörer som vill vara med och påverka, och alla får inte plats runt sammanträdesbordet. Detta har lett till mer informell påverkan genom lobbying, berättar Daniel Naurin, som ägnat stor del av sin tid som forskare åt fenomenet lobbyism.

Tjänstemän tar gärna till sig budskap från grupper som de tror har viktig sakinformation att tillföra, medan politikerna välkomnar grupper som har många medlemmar och som är duktiga på att skapa opinion, enligt Daniel Naurin. Han tycker att politikerna har ett ansvar och en möjlighet att göra något åt den demokratiska obalans som lobbyismen skapar.

– De borde alltid fundera på: Vem är det jag pratar med? Finns det andra grupper eller människor som inte varit här, som jag borde lyssna på för att få in olika perspektiv?

Skillnaderna mellan ideella organisationer och företag i deras sätt att försöka påverka beslut var större förr, menar Naurin.

– Ideella grupper som vädjar till ett större allmänintresse använde förut främst opinionsbildning som strategi, miljöorganisationer klättrade upp i skorstenar till exempel. I dag har de närmat sig

varandra, företagen har insett att opinionsbildning är en viktig strategi, medan miljöaktivisterna dragit på sig kostymen.

Men hur framgångsrika är lobbyisterna egentligen? Enligt dom själva - mycket - säger Daniel Naurin. ”Men så är de ju också experter på PR och opinionsbildning.” Han menar att det är oerhört svårt att veta vad som påverkar vad i politiken, men att lobbyisterna ofta tar åt sig äran.

– De gör ofta rena glädjekalkyler. Lobbyister är mycket mindre betydelsefulla än vad man kan tro. På kort sikt kan de påverka marginellt, på längre sikt måste de ha mycket starka argument med en stark opinion i ryggen för att kunna påverka.